

De Geschiedenis van Westzaan opnieuw beschreven

Deel 28

Door Willem Tip

Terug in West-Zaandam

Nog driemaal komt Peter terug in West-Zaandam. Eerst vlak voor zijn terugreis naar Rusland. Het is geen plechtig bezoek. Hij bezichtigt op 21 mei 1698 een tabak- en een snuifmolen.

Negentien jaar later, in maart 1717 verschijnt hij opnieuw in de Lage Landen. Het doel van zijn bezoek is nu in hoofdzaak diplomatiek. Peter onderzoekt de mogelijkheid van een verbond tegen Zweden. Met dat land en met Polen is hij verwickeld geraakt in een langdurige oorlog, de Noordse Oorlog. Zoals eerder deinst echter de Hollandse koopmansgeest ook nu terug voor militaire avonturen.

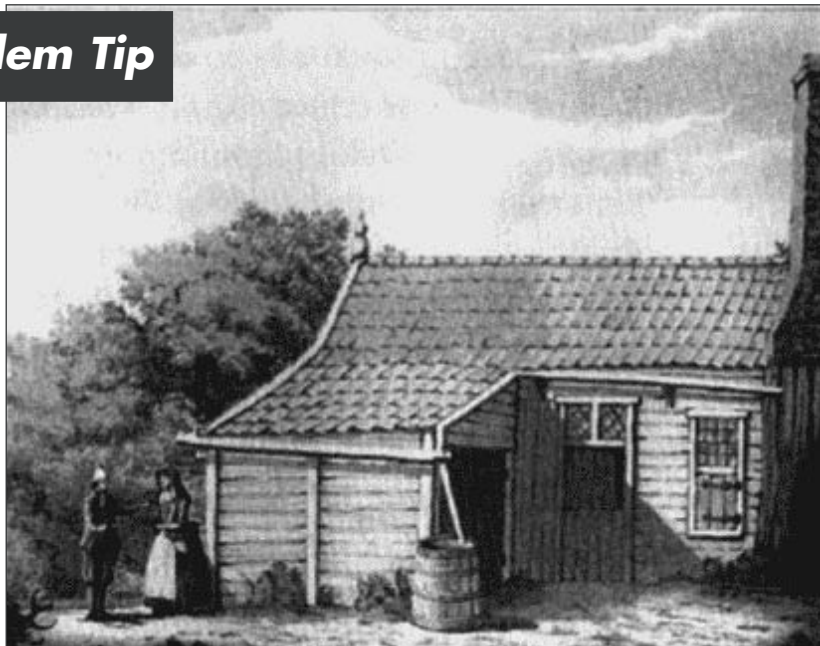
Ten goede van huemeur

In West-Zaandam hervindt Peter echter het oude en bekende. Het bezoek stemt hem aangenaam. De menigte dromt weer tezamen. Hij laat de drommen nu echter begaan. Veel is veranderd, stellen de omstanders tevreden vast 'ten goede van huemeur en ommevangh'. Op 9 maart 1717 voegt Peter's vrouw Catharina zich bij het gezelschap. Zij en haar hofdames gaan rijk gekleed, Peter zelf nog steeds in eenvoudig grijs. Opnieuw wordt het overhalen van een schip getoond. Het is een van de laatste malen dat de West-Zaandamse overtoom in gebruik is. Kort na 1718 wordt hij gesloten.

Peter bezoekt ook het huisje van Gerrit Kist en verblijft daar met hem enige tijd in 'zijn oude slaapsteede alsmede kamertie daar hij zijn devotie (gebeden) plagh te doen'. Verhaald wordt van een geschenk dat Gerrit bij deze gelegenheid krijgt. Een zilveren beker of een uurwerk. Een tegemoetkoming boven de luttele huishuur die hij eerder ontving.

Tsaar Peter huisje

Peter's allerlaatste bezoek aan West-Zaandam, vlak voor zijn terugreis naar Rusland vindt plaats op 30 augustus 1717. Hij bezoekt een traankokerij en een kopergietery. In de nieuwe Doopsgezinde Vermaning houdt ds. Calff, zijn gastheer, een korte toespraak. De laatste woorden die Peter aan West - Zaandam wijdt zijn lovend. Hij prijst de plaats om haar nijvere

bevolking en zou wensen 'wel eenige sodanige dorpen in zijn landt te hebben'. In 1703 is hij intussen begonnen aan de bouw van zijn nieuwe hoofdstad St. Petersburg. In 1721 verleent de Russische senaat hem het predikaat 'de Grote'.

Het Tsaar Peterhuisje (het kleine achtergedeelte van het huis van Gerrit Kist) wordt na 1800 opengesteld voor het publiek. In 1890 laat Tsaar Nicolaas II rond het huisje een ombouw in Russische stijl plaatsen. In die omgeving is het huisje nog steeds een aantrekkelijk voorbeeld van zeventiende eeuwse houtbouw.

DE ACHTTIENDE EEUW

Welstand

De inwoners van de Banne gaan de nieuwe eeuw in met een opgeruimd gemoed. Handel en bedrijf bloeien. Er is geld, zowel bij de mensen als bij de overheid. Men kan investeren. De huizen worden groter en gerieflijker. De Zaanstreek krijgt gaandeweg het welgestoffeerde uiterlijk dat anderhalve eeuw later nog een bekend schilder als Monet zal boeien. Het bestuur van de Banne heeft ook ruimte. Alle houten sluizen rondom de polder worden in de vroege achttiende eeuw afgebroken en opnieuw opgebouwd in steen. Een grote investering die, zoals weldra blijkt, geen moment te vroeg komt.

Zaanse klokken

Een zichtbaar teken van welstand is de opkomst van de Zaanse klokkenmakerij.

De klokkenmakers vindt men in de hele Banne. Zaanse klokken zijn gevraagd, zowel door hun fraaie uiterlijk als door hun degelijkheid.

Het voorkomen van de Zaanse klok is vrijwel altijd hetzelfde. Bovenop staat Atlas met de wereldbol, aan de voorkant zijn verder zinnebeelden te zien van Hoop, Geloof en Liefde en het opschrift 'Nu elck sijn sin', De gewichten hangen aan stevige koorden, niet aan kettingen. Kettingen zijn van later tijd.

Bekende Zaanse klokkenmakers uit Westzaan zijn Jacob Dirksz Kopjes (ong. 1670 - 1729). Dirk Kopjes (of deftig: Copies) heeft met zijn vrouw Guurtje Mats een huis nabij de Kikkertse Kluff in Westzaan-zuid. Daar oefent hij zijn beroep uit als 'Orlogie ende Compassemaker'. Hij is lid van de Waterlandse Doopsgezinde gemeente. Twee van zijn klokken zijn bekend. Een (1691) staat nu in de werkruimte van Zaanstads burgemeester, een tweede (1718) is in het bezit van het Amsterdamse Rijksmuseum.

Zaanse klokken maakt ook Dirk Tijsz Engel (1668 - 1733). Hij is als 'Orlogiemaker' gevestigd aan het Zuideinde. Anders dan Kopjes is hij lid van de Fries Doopsgezinde gemeente. In 1731 levert hij de klok voor de nieuwe Zuider Vermaning. Een tweede klok van zijn hand bevindt zich weer in het Rijksmuseum.

Niet alleen klokken verkoopt Dirk Engel. Bij zijn overlijden vermeldt zijn inventaris naast 'de gereedschappen tot de klokkenmakerij mitsgaders de klokken en verder alles wat daartoe behoort' ook 'commenijswaren' (kruidenierswaren) en ijzerwaren.

Tenslotte zijn in Westzaan als klokkenmaker werkzaam Jan Tenkins (17de eeuw) en M. D. Visser (ong. 1690) en C. Markt (ongeveer 1750).

Braderie Koninginnedag 2007

datum: 30 april
tijd 08:00 - 16:00 uur

Omgeving Torenstraat (bij de Robabank), Westzaan
Bij vrolijke muziek zijn er de hele dag spelletjes voor kinderen en staan er braderiekramen. Voor elk wat wils. Voor informatie kunt u contact opnemen met: A. Nieuwendijk tel: 075-6401899 of mail naar kraamhuurwestzaan@planet.nl.

- Rodeostier
- Suikerspin
- Muziek
- Diverse Zaanse verenigingen
- Braderiekramen
- en nog veel meer...

